

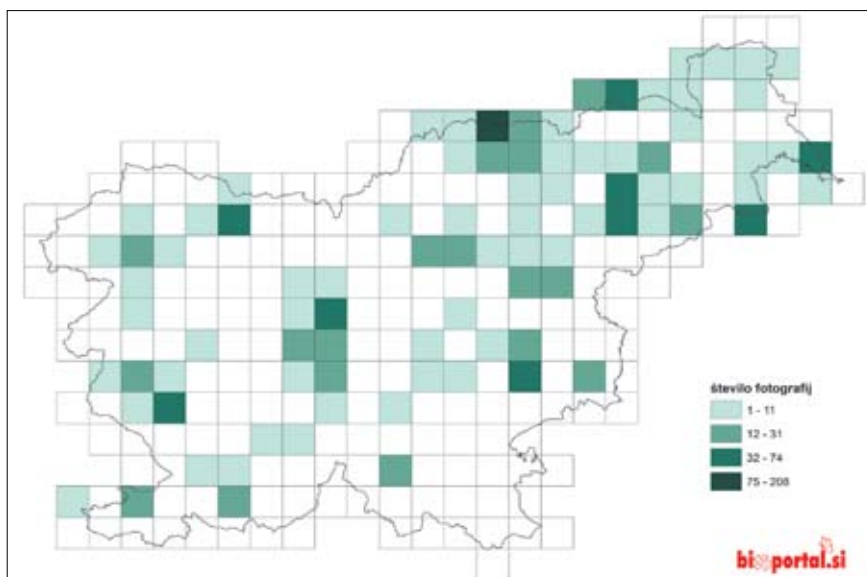
PROJEKT UJEMITE NARAVO!

Zbirka podatkov je vse bogatejša

Ribolovna sezona se bo začela vsak hip, nekateri pa tudi pozimi niste sedeli križem rok. Posredovali ste nam že marsikatero zanimivo fotografijo ribe, potočnega raka ali školjke letošnje zime. Drugi ste dodobra pregledali svoje fotografske arhive in nam poslali veliko zanimivega materiala iz prejšnjih let. Sedaj vas želimo spomniti, da za novo sezono poleg ribiških palic in drugih nepogrešljivih pripomočkov za ribolov pripravite tudi vaše pametne telefone ali fotoaparate. Zabeležite si svoje ulove in opažanja in jih, da ne bi šli v pozabo, posredujte za projekt Ujemite naravo!

V projektu *Ujemite naravo!* smo doslej zbrali več kot 1.250 fotografij, ki jih je prispevalo 52 avtorjev. S fotografij smo doslej razbrali podatke za 55 vrst rib, pet vrst potočnih rakov in sedem vrst školjk. Poleg podatkov za ciljne skupine smo zbrali tudi podatke o nekaterih drugih skupinah (npr. sesalci, ptice, plazilci, dvoživke, rastline – skupaj 33 vrst). Zbrani podatki so z več kot 340 lokacij po vsej Sloveniji, ki geografsko niso enakomerno razporejene. Največ fotografij ste posredovali iz zgornje in srednje Drave ter Mure. Pričakovano je nekaj več zbranih fotografij tudi iz okolice Ljubljane in Vipavske doline. Trenutno najbolj pogrešamo fotografije iz porečja Kolpe in Posočja.

Marijan Govedič,
Aleksandra Lešnik,
Igor Miličič

Pregled številčnosti zbranih fotografij (velikost kvadrata 10 × 10 km)

Navadni škržek *Unio crassus*
(foto: Miha Robar)

Kitajska brezzobka *Sinanodonta woodiana*
(foto: Marijan Govedič)

Potujoča trikotničarka *Dreissena polymorpha*
(foto: Maja Sever)

Navadni škržek je zelo ogrožen v Sloveniji, nekoč pa je bil tako pogost, da je dobil ime »navaden«. Tujerodna kitajska brezzobka je po drugi strani ponekod (npr. v zadrževalniku Medvedce) že pogostejša kot domorodne školjke. Predpostavljamo, da živi že v marsikaterem drugem ribniku, saj se razširja z ličinkami (glohidiji) na ribjih škrghah in vrsto prenašamo, ne da bi to sploh vedeli. Druga tujerodna vrsta školjk, za katero ste nam posredovali kar nekaj fotografij, je

potujoča trikotničarka, ki je bila doslej znana iz reke Drave in Blejskega jezera. Pred nedavnim smo izbrskali podvodni posnetek, ki dokazuje, da ta invazivna vrsta školjke že od leta 2014 živi tudi v Soboškem jezeru (Soboški kamešnici). Isto vrsto so leta 2016 našli tudi v Velenjskem jezeru in reki Paki vse do Šmartnega ob Paki. Zato bodite v Paki in nižje v Savinji še posebno pozorni na majhne školjke, ki se oprijemajo kamnov, skal ali betona.

Reka Voglajna pred utrditvijo bregov v Štoreh in potem (foto: Janko Plahuta)

Podusti pred pragom na Vuhreščici (foto: Slavko Prijatelj)

Vendar pa v projektu *Ujemite naravo!* ne zbiramo samo fotografij vrst. Posredovali ste nam številne fotografije naravnih **habitatov**, žal tudi uničenih. Posredovanje serij fotografij iz različnih časovnih obdobjij je na BioPortal zelo dobrodošlo, še posebno zato, ker ste ribiči velikokrat pozvani na interventne odlove. Takrat poleg odlova pogosto fotografirate tudi vode

pred posegom in stanje takih voda kasneje preverite tudi po posegu. Na zgornjih fotografijah je primer nove utrditve reke Voglajne pri ribiškem domu v Štoreh. Dokaz, kako je bila voda videti pred posegom, pa ni ostal zgolj v arhivu Ribiške družine Voglajna, ampak je sedaj prek BioPortala dostopen vsem. V naravi je ostalo le še stanje po posegu.

Jelševac *Astacus astacus*
(foto: Živa Bombek)

Koščak *Austropotamobius torrentium*
(foto: Martina Tekavec)

Signalni rak *Pacifastacus leniusculus*
(foto: Marijan Gaber)

Koščak je v Sloveniji pogosta vrsta potočnega raka, ki živi v številnih potokih osrednje Slovenije. Z zaskrbljenostjo pa sporočamo ugotovitve zadnjih let, da je v Sloveniji še vedno račja kuga, ki jo potrjujejo z genetskimi metodami na Veterinarski fakulteti, o čemer je v Ribiču že pisala dr. Vlasta Jenčič. Če najdete poginule rake, ki imajo večje črne razjede, jih fotografirajte in nikakor jih ne prenašajte nikamor, saj so verjetno okuženi z račjo kugo.

V Slovenskih goricah so bili jelševci nekoč zelo pogosti. Predvsem razpršena poselitev in kmetijstvo sta tamkajšnjim potokom naredila veliko škodo, zato smo iz tamkajšnjega predela Slovenije še posebno veseli fotografij katerekoli ciljne vrste projekta. Upamo le, da signalni raki še nekaj časa ne bodo kolonizirali tudi potokov v Slovenskih goricah.

Donavski potočni piškur *Eudontomyzon vladkovi* (foto: Marijan Gaber, Nejc Gros, Janko Plahuta)

Pri nas so bili nekoč piškurji tako pogosti, da so jih sulčarji vezali v »cof« kot vabo za sulca. Zdaj so piškurji pogosti le lokalno, zato je pomembna vsaka fotografija, ki nam jo lahko posredujete. Leta 2008 je piškurja takoj pod HE Vuhre uspeli fotografirati Nejc Gros, kar kaže, da so piškurji v Dravi tudi med jezovi, čeprav je verjetno, da so tam zelo redki. Strmi pritoki Drave s Pohorja in Kozjaka za piškurje niso primerni.

Donavski potočni piškur spada med piškurje, ki se ne selijo na večje razdalje. Po drsti se izležejo ličinke, ki več let živijo zarite v fini substrat. Ličinke so slepe in nimajo razvitih zob. Hranijo se tako, da z migetalkami v ustih ustvarjajo tok, s pomočjo katerega vsesajo organske delce v požiralnik. Po 4 do 6 letih se ličinke preobrazijo v odrasle osebkke, ki imajo sicer razvite zobe, a se ne hranijo več. Odrasle živali imajo tudi razvite oči. Po drsti kmalu poginejo.

Blistavec *Telestes souffia*
(foto: Igor Miličič)

Platnica *Rutilus virgo*
(foto: Slavko Prijatelj)

Podusti *Chondrostoma nasus*
(foto: Slavko Prijatelj)

V projektu najbolj pogrešamo fotografije rib, ki so povezane z ribolovom. To je sicer pričakovati pozimi, ko večina ribičev ne lovi, verjamemo pa, da imate v vašem arhivu gotovo zanimive fotografije vaših ulovov. Zelo bomo veseli, če jih boste delili z nami.

Blistavec je sicer zavarovana vrsta, vendar se, kot kaže, pogosto znajde na trnku ribičev. Fotografirajte ga, preden ga izpustite. Blistavec namreč ni zgolj »ribji drobiž«, temveč je ena bolj ogroženih ribjih vrst in precej dobra bioindikatorska vrsta, ki je zelo občutljiva za segrevanje. Ko blistavec izgine iz reke ali potoka, je to velik alarm tudi za druge vrste rib. Za blistavca je pomembna tudi velika količina čistega proda, saj se izmed vseh naših vrst rib ličinka blistavca zarine najgloblje v prod (intersticij). Da tam preživi, mora biti zadostna količina kisika. Tako so zanj razmere primerne le v čistih hladnih rekah,

brez finih sedimentov, ki se spirajo iz kmetijskih površin in zapirajo prod.

Ob zbiranju fotografij različnih vrst rib spoznamo tudi njihovo lokalno pestrost barv. Rdečkaste plavuti platnice iz zgornje Drave so tako izrazito rdeče, da bo v marsikateri knjigi o ribah treba popraviti opis vrste. Tudi to bo eden rezultatov projekta. Na BioPortalu so na enem mestu zbrane fotografije istih vrst rib, tako bo tudi pri drugih vrstah mogoče zlahka opaziti izstopajoče razlike med njimi. In to ne samo pri potočnih postrveh, za katere vsi vemo, kako se razlikujejo med posameznimi vodami.

Fotografije drsti rib so v Sloveniji redke, pogostejše so večinoma fotografije drstnih jam sulca, ki bi jih prav tako želeli imeti v projektu, a jih zaenkrat še nimamo. Fotografije drstnih jat, na primer drstna jata podusti iz Vuhrešnice, so še bolj čudovite!

biportal.si

Posredovali ste nam tudi fotografije selitvenih ovir. Kdaj je določen prag (ne)prehoden, ne bomo sodili, vendar so na BioPortalu fotografije le-teh dostopne vsem.

Spletna stran projekta

Vse informacije o projektu *Ujemite naravo!* si lahko ogledate na novi spletni strani Ribiške zveze Slovenije (<http://ribiska-zveza.si/projekti/projekt-ujemite-naravo>). Rezultate projekta posodablja vsak dan, tu so povezave na pomembnejše publikacije in v galeriji si lahko ogledate zadnje posredovane fotografije.

Sodelujete pri projektu s svojimi fotografijami. Čisto vsak posameznik je pomemben. Vsaka fotografija ribe, potočnega raka ali školjke, za katero veste, kje in kdaj ste jo posneli, pomembno prispeva k poznavanju razširjenosti vrste. Predvsem fotografirajte vsako ribo, ki je ne poznate! Trenutni prikazi

rezultatov ne kažejo dejanskega stanja in zastopanosti vodnega življa v naravi, zato vas vabimo, da se nam pridružite. Ali skupaj zmoremo več?

Svoje fotografije posredujte na www.bioportal.si ali nam jih pošljite po elektronski pošti (bioportal@ckff.si).